

आयसीएआर - राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे

टेबल (केवळ खाण्यासाठी) द्राक्षापासून मनुका बनविण्याची माहिती

महाराष्ट्रात द्राक्षे वेगवेगळ्या प्रदेशात घेतली जातात. नाशिक हे टेबल द्राक्ष उत्पादनासाठी ओळखले जाते, तर सांगली व सोलापूर जिल्हा मनुका तयार करण्यासाठी प्रसिद्ध आहे. सांगली आणि सोलापूर जिल्ह्यात मनुका बनविण्याच्या सोयी सुविधा आवश्यक आहेत. प्रामुख्याने देशांतर्गत किंवा निर्यातक्षम बाजारात टेबल द्राक्ष पुरवठ्यासाठी द्राक्षे पिकविल्या जाणार्याम प्रदेशात मनुका शेडची सुविधा नसते. तसेच खाण्यासाठी ताजी व मोठ्या आकाराची द्राक्षे मिळविण्यासाठी, जीए 3 हे संजीवक वापरले जाते. जीए या संजीवकचा वापर केल्याने द्राक्ष फळाची साल जाडसर होते.

कोरोना विषाणू संसर्गाच्या सध्याच्या परिस्थितीत देशांतर्गत बाजारातील कृषीमाल पुरवठा साखळीवर वाईट परिणाम झाला आहे. भारतात कोरोना व्हायरसचा शिरकाव होण्यापूर्वीच द्राक्ष निर्यात थांबविण्यात आली होती, तथापि युरोपियन देशांमध्ये या विषाणूने यापूर्वीच शिरकाव केला होता. सद्यस्थितीत खालील पद्धतींचा अवलंब करून टेबल (केवळ खाण्यासाठी) द्राक्षापासून मनुके (बेदाणे) तयार करता येऊ शकतात.

1. वेर्लीवर द्राक्षे सुकविणे (Drying on Vine - DOV)

- १) द्राक्ष घड असलेली वेल (काडी) आधारासाठी म्हणून वापरात असलेल्या तारांसह बांधावी.
- २) द्राक्ष घड असलेली वेल (काडी) जेथून फुटलेली आहे तेथून २ ते ३ डोळे ठेवून वेल (काडी) कट करावी.
- ३) १.५ टक्के तिव्रतेचे इथाएल ओलीएट आणि २.५ टक्के तिव्रतेचे पोटॅशियम कार्बोनेटचे द्रावण तयार करावे. याकरीता १ लिटर पाण्यामध्ये १५ मिलि इथाएल ओलीएट आणि २५ ग्रॅम पोटॅशियम कार्बोनेट मिसळावे. या द्रावणाचा सामू १० - ११ चे दरम्यान असावा.
- ४) द्राक्ष घडांवर तयार द्रावणाची फवारणी करावी.
- ५) १ लिटर पाण्यामध्ये ११ मिलि इथाएल ओलीएट आणि २५ ग्रॅम पोटॅशियम कार्बोनेट मिसळून द्रावण तयार करावे. पहिल्या फवारणी नंतर ३ ते ४ दिवसांनी या द्रावणाची द्राक्ष घडांवर फवारणी करावी.
- ६) साधारणतः १२ ते १५ दिवसात मनुके (बेदाणे) तयार होतील.

७) जेव्हा मनुक्यामध्ये १४ - १६ टक्के एवढी आर्द्रता असेल , तेव्हा वेल (काडी) तारांपासून वेगळी करावी.

८) वेलीपासून मनुके वेगळे करावे.

९) साफसफाई आणि ग्रेडिंगनंतर १० अंश सेल्सिअस तापमानात मनुके साठवावेत.

फवारणी करिता रसायनांची आवश्यकता - जर द्राक्ष वेलींची लागवड १० x ६ फूट अंतरावर असेल आणि एका झाडावर (वेलीवर) ४० ते ४५ घड ठेवलेले असतील तर -----

प्रथम फवारणी :

आवश्यक द्रावण: एका एकरसाठी १५० लिटर (जेव्हा फवारणीसाठी गन वापरली जाते).

१५० लिटर द्रावण बनवण्यासाठी २.२५ लिटर इथाएल ओलीएट आणि ३.७५ किलोग्राम पोटॅशियम कार्बोनेट आवश्यक असेल.

दुसरी फवारणी :

आवश्यक द्रावण: एका एकरसाठी १५० लिटर (जेव्हा फवारणीसाठी गन वापरली जाते).

१५० लिटर द्रावण बनवण्यासाठी १.६५ लिटर इथाएल ओलीएट आणि २.७० किलोग्राम पोटॅशियम कार्बोनेट आवश्यक असेल.

2. पीक काढणीनंतर घड सुकणे :

१) कापणीनंतर क्रेटमध्ये द्राक्षांचे घड गोळा करा.

२) १.५ टक्के तिव्रतेचे इथाएल ओलीएट आणि २.५ टक्के तिव्रतेचे पोटॅशियम कार्बोनेटचे द्रावण तयार करावे. याकरीता १ लिटर पाण्यामध्ये १५ मिलि इथाएल ओलीएट आणि २५ ग्रॅम पोटॅशियम कार्बोनेट मिसळावे. या द्रावणाचा सामू १० - ११ चे दरम्यान असावा.

३) या द्रावणात द्राक्षांचे घड ३ मिनिटे बुडवा.

४) ७० ते ८० किलो द्राक्षासाठी १० लिटर द्रावण आवश्यक आहे. या द्रावणात द्राक्षांचे घड बुडवल्यानंतर, द्रावणाची तीव्रता आणि प्रभाव कमी होते.

५) द्रावणात बुडवलेले द्राक्षांचे घड काढून जमिनीवर पसरवलेल्या पॉलिथीनवर एकाच थरात ठेवा.

- ६) द्राक्ष बागेतील २ ओळींच्या मधील जागेचा उपयोग सुकवण्याच्या उद्देशाने केला जाऊ शकतो.
- ७) द्राक्ष घडातील प्रत्येक मण्याला सुकण्याची समान संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी हे घड दररोज हलवा.
- ८) द्राक्ष घड सुकवण्याच्या काळात तिसर्याय आणि सहाव्या दिवशी या प्रमाणे दोनदा द्रावणाची फवारणी करा.
- ९) जेव्हा मनुक्यामध्ये आर्द्रतेचे प्रमाण १५ ते १६ टक्के पर्यंत कमी होते तेव्हा वाळलेली द्राक्षे गोळा करा.
- १०) वाळलेल्या देठांपासून मनुका वेगळा करा.
- ११) स्वच्छता आणि ग्रेडिंग नंतर मनुका १० अंश सेल्सिअस तापमानात साठवावेत.

रसायनांची आवश्यकता :

एक टन द्राक्षे सुकविण्यासाठी आवश्यक असलेल्या रसायनांचा तपशील खालीलप्रमाणे:

द्राक्षे बुडवण्यासाठी : १ टन द्राक्षे बुडवण्यासाठी १२५ लिटर द्रावण आवश्यक आहे. याकरिता १.९० लिटर इथाएल ओलीएट आणि ३.१ किलो पोटॅशियम कार्बोनेट आवश्यक आहे.

प्रथम फवारणी :

जर फवारणीसाठी गन वापरली गेली तर एकूण २५ लिटर द्रावण आवश्यक आहे. यासाठी ३०० मि.ली. इथाएल ओलीएट आणि ४५० ग्रॅम पोटॅशियम कार्बोनेट आवश्यक आहे.

दुसरी फवारणी :

जर फवारणीसाठी गन वापरली गेली तर एकूण २५ लिटर द्रावण आवश्यक आहे. यासाठी २०० मि.ली. इथाएल ओलीएट आणि ३२५ ग्रॅम पोटॅशियम कार्बोनेट आवश्यक आहे.

----००००----